

MEĐUNARODNI ZNANSTVENI SIMPOZIJ U GOSPIĆU

Udruga *Pasijska baština* iz Zagreba organizira niz godina međunarodni znanstveni simpozij pod motom *Muka kao nepresušno nadahnuće kulture*. Simpozij svake godine istražuje pasionsku baštinu jednog hrvatskog područja. Ove godine to je Lika i od 7. lipnja do 10. lipnja 2018. u Gospiću održan je XII. Međunarodni znanstveni simpozij s temom *Pasijska baština Like*. Pokrovitelj simpozija bila je Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, a organizatori su udruga *Pasijska baština* iz Zagreba, Gospićko-senjska biskupija i Grad Gospić. Svečano otvaranje simpozija bilo je 7. lipnja u Pučkom otvorenom učilištu u Gospiću. Nakon pozdravnih riječi predsjednika udruge *Pasijska baština* Joze Čikeša, gradonačelnika Gospića Karla Starčevića i gospićko-senjskog biskupa, monsinjora Zdenka Križića, održan je koncert pučke korizmene pjevane baštine i pobožnosti Like i Gacke pod nazivom *O Isuse izranjeni...* Nastupili su članovi kulturno-umjetničkih društava iz Donjeg Lapca, Kutereva, Perušića i župni zbor iz Ličkog Lešća. Koncert je osmislio i pripremio Joško Čaleta sa suradnicima. Radni dio simpozija održavao se u Pastoralnom centru u Ličkom Osiku. Izlaganja su okupljena kroz četiri teme: Povijesni tokovi - Domovinski rat, književnost, glazba i likovnost

Povijesni tokovi - Domovinski rat

Mijo Korade u izlaganju *Pasijski elementi u pučkim misijama u središnjoj Hrvatskoj u 18. stoljeću* govorio je o djelovanju isusovaca u Senjsko-modruškoj biskupiji u 18. stoljeću i njihovoj poveznici s pasionskom baštinom. O misijskom djelovanju kapucina u Lici i Krbavi i o *Pismama duhovnim*, sadržaju, književnim značajkama, filološkoj vrijednosti govorio je Ivan Missoni u izlaganju naslova *Pisme duhovne (1750.) kao Bogu ugodno pomagalo misijskog djelovanja kapucina u Lici i Krbavi*. Prikaz nastanka i djelovanja brojnih vjerskih udruga na području Like i Senja u vremenu druge polovice 19. stoljeća i prve polovice 20. stoljeća dao je na simpoziju Ivan Brlić pod naslovom *Vjerska društva u Lici*. Udruge su imale ulogu

zbližavanja crkve i klera. Značajnu ulogu u tom povezivanju imali su svećenici i sjemeništarc, ali i učitelji i drugi kulturni djelatnici. Izlaganje gospičko-senjskog biskup u miru, mons. Mile Bogovića posvećeno je svehrvatskom grobu na Krbavskom polju. Uspostavom hrvatske države moguće je i potrebno govoriti o onima koji su svoj život dali za dobro naroda i treba ih se sjećati. Prvi korak je izgradnja *Crkve hrvatskih mučenika* na Udbini, a drugi pokopati one koji nisu pokopani kao kršćani i ljudi. Bio bi to zadatak građanske udruge *Svehrvatski grob*. Grob nije slučajno smješten nedaleko *Crkve hrvatskih mučenika* i kipa Ivana Pavla II. koji poziva svijet da probudi vjeru u vrijednost nevine žrtve. Izlaganje *Može li se i treba li se i teološkim rječnikom govoriti o Domovinskom ratu* posvećeno je temi Domovinskog rata i ulozi hrvatske Crkve. Otvorio je pitanje može li se s teološkog stajališta o tome progovoriti više od ponavljanja sintagme o pravednosti obrambenog rata. Također, postavlja pitanje o fenomenu hrvatske šutnje i pita se je li taj fenomen zahvatio i hijerarhijsku Crkvu. *Poetika otpora: Druže Tito nešto bi' te pit'o* naslov je izlaganja Zvonka Martića. Propituje zašto hrvatska etnologija postsocijalizma nije pisala o socijalističkoj stvarnosti kad se zbog pjesme išlo u zatvor. Prikupio je poetske izraze Hrvata u Bosni i Hercegovini u kojim govore o Titu, agrarnoj reformi i drugim događajima iz tog vremena, a zbog njih su bivali kažnjavani.

Književnost

Pasionski tekstovi u ličkom glagoljskom Pariškom zborniku slave 73 (1375.) izlaganje je Vesne Badurina Stipčević. U literaturi je zbornik poznat i pod imenom Borislavićev jer ga je većim dijelom on pisao. Riječ je o rukopisnom pasionskom zborniku, 296 pergamentskih listova, kako kaže izlagačica u *punom smislu riječi*, a posebice je to tekst *Muka svete Margarete*. Mateo Žagar u izlaganju s naslovom *Jezične usporednice u Muci po Mateju u glagoljskom Novom testamentu (1562.) i u kodeksima Bartola Krbavca* osvjetljava jezične osobine koje tekst *Muke po Mateju* povezuju s *Berlinskim misalom* Bartola Krbavca iz 1402. godine. Josip Bratulić govorio je o *Križnom putu Matije Antuna Kuhačevića* iz 18. stoljeća, političara,

putnika, pjesnika i uznika nevino osuđenog. U zatvoru je pisao, a najpoznatiji je ciklus od osam pjesama. Izlaganje Jasminke Brala-Mudrovčić nosi naslov *Sertićeva Muka Gospodina našega Isukersta*. Riječ je o djelu ličkog književnika iz 1791. i 1807. godine koje autorica analizira i stavlja u kontekst s drugim ličkim pasionskim razmišljanjima. Marija-Ana Dürrigl govorila je o hrvatsko-glagoljskom rukopisu iz 15. stoljeća nastalom na području Senjsko-modruške biskupije, u kojem je zapisana verzija apokrifnog prenja Isusa s đavlom. Vesna Grahovac-Pražić govorila je o jezikoslovcu i prosvjetiteljskom piscu Šimi Starčeviću u izlaganju pod naslovom *Pasionske teme u djelu Šime Starčevića*. Izdvojila je pasionske teme u djelu *Homelie i Razmišljanje sedam xalostih Blaxene divice Marie koje se csini na gori Kalvarii u Karlobagu*. U izlaganju Ljiljane Sabljak *Zašto čitati Frana Biničkog danas?* bilo je riječ o potrebi revalorizacije književnog i prevodilačkog rada Ličanina, svećenika, političara i književnika Frana Biničkog. Autorice Andrea Radošević i Marinka Šimić u izlaganju *Tumačenje Isusove muke u Kolunićevu zborniku* govore o prisustvu korizmenjaka u Lici i posebno analiziraju, književno i jezično, propovijed *Na Veliki petak*. O književnom djelu Mile Budaka govorila je Ivana Sabljak pod naslovom *Lička muka u pripovijetkama Mile Budaka*. Pronalazi poveznicu s pripovijetkama kroz muku i žrtvu ličkog naroda, a tome je poveznica i pusta Lika danas. O svećeniku i pjesniku Milanu Paveliću i o njegovim prepjevima pasionskih himni govorila je Hrvojka Mihanović Salopek (*Pasionske teme u opusu isusovca Milana Pavelića*). Izlaganje Antonije Zaradije Kiš posvećeno je znanstvenom opusu sestre Agnezije Pantelić uz desetu obljetnicu njene smrti. Izdvaja tri molitve za pokojne porijeklom s ličko-krbavskog prostora (*Da S'nidut' k tebê gospodi molitvi naše: Tri molitve za pokojne*).

Glazba

Izlaganje *Crkveno pučko pjevanje: notni zapisi iz Gorskog kotara i Like Gorane Doliner* upozorava na neprocenjivu građu Kuhačeve VII. Knjige kao izvora, osobito crkvenog pjevanja te upozorava na potrebu stvaranja baze podataka zvučnih i zapisanih glazbenih izvora. Rozina Palić-Jelavić govorila je o odjecima Zrinsko-frankopanskih tema u hrvatskom

(autorskom) glazbenom stvaralaštvu (*Odjeci Zrinsko-frankopanskih tema u hrvatskom (autorskom) glazbenom stvaralaštvu*). Osim kod Zajca tema je prisutna i kod manje poznatih skladatelja u 19. i 20. stoljeću. *Slovenac Fran Serafin Vilhar Kalski (1852.-1928.) i njegov hrvatski, pasionski opus* naslov je izlaganja Franca Križnara u kojem govori o životu glazbenika koji je živio u Gospiću (1889.-1891.) i njegovoj crkvenoj glazbi. Joško Čaleta, Mihael Mojzeš, Ivan Buljan i Ivan Starčević prikazali su istraživanje pučkih korizmenih tradicija Like i Gacke koje je napravljeno pod vodstvom profesora Čalete. Istraživanje je prethodilo koncertnom programu na početku simpozija. Napravljena istraživanja otvorila su mogućnost revitalizacije i oblikovanja novog modela predstavljanja pučke glazbene tradicije (*Istraživanje, revitalizacija i predstavljanje korizmenih (vokalnih) tradicija Like i Gacke*).

Likovnost

O Zdenki Sertić porijeklom iz Like, kao istaknutoj hrvatskoj slikarici etnografskog slikarstva, govorio je Darko Žubrinić (*Zdenka Sertić istaknuta (1899.-1986.) hrvatska slikarica*). Antonija Došen govorila je o gospićkoj sakralnoj arhitekturi i posebice o gospićkoj Katedrali koja je bila često u ratovima rušena. Obnovom nakon Domovinskog rata kraj je obnavljanjima crkve koja je doživjela *istinsku pasiju* u 235 godina od gradnje (*Gospićka sakralna arhitektonska baština: od župne crkve do Katedrale navještenja BDM*).

Iz navedenog je razvidno da je simpozij imao veći broj izlaganja koja su pokazala da prostor Like i Gacke ima pasionsku tradiciju, ali i da je velikim dijelom ta tema neistražena. Simpozij je svakako potakao istraživanja i najavljeni zbornik radova bit će doprinos tome. Simpozij je završio u nedjelju, izletom na Velebit, posjetom Svetištu Majke Božje u Krasnu.

Vesna Grahovac-Pražić

Sveučilište u Zadru

Odjel za nastavničke studije u Gospiću